

Matthew Tree, Banyoles, 31 de gener del 2020

[Text de la presentació del llibre *Cal Ratoliu*, a la llibreria L'Altell]

CAL RATOLIU

Els reculls d'articles solen ser calaixos de sastre, és a dir una mena de pot-pourri amb temes molt diferents i per tant, sovint aquests reculls són difícils de llegir d'una sola tirada, però sí fàcils de llegir un per un i de tant en tant – per exemple quan te'n vas al lavabo. 'Cal Ratoliu', però, tot i ser un recull d'articles, es pot llegir perfectament d'una sola tirada perquè els articles en qüestió tenen un tronc comú, uns temes que els uneixen; això no vol dir que el llibre vagi a l'altre extrem i esdevingui monòton, perquè aquests temes troncats són enfocats de moltes maneres diferents, des de l'humor fins a la filosofia passant per l'autobiografia en estat pur. En fi, no cal que un esperi per fer les seves necessitats per gaudir d'aquesta mostra de no-ficció d'un autor que fins a la data sempre ha publicat contes.

La clau, els temes principals que fan que tot el llibre sigui un tot coherent i entretingut i satisfactori, s'explicita al final del llibre, a l'últim capítol, i aquests temes troncats són les tres grans preocupacions que afectaven l'autor quan va passar per una greu crisi personal, i cito: 'La identitat, la vida, la percepció del meu entorn'. Ben mirat, són tres coses que ens afecten a tots, però tenim una tendència a donar per descomptat, precisament, qui som, què estem fent amb les nostres vides i com és el món que ens envolta. És només quan comencem a dubtar, a qüestionar aquestes tres coses, que la nostra percepció d'elles pot canviar fins al punt que sovint ens submergeixi en una crisi personal greu. Però si som capaços de sortir-nos-en, de sorgir-ne, n'emergim amb les percepcions esmoladíssimes i amb la possibilitat que les nostres vides prenguin un nou rumb. En certa manera, aquest llibre és, en part, el relat d'una crisi d'aquestes

característiques per la qual, ja ho he dit, va passar el Damià, i de com se'n va sortir.

La identitat és la primera cosa que va renunciar –la seva identitat de pagès, de fill de pagesos, la seva vida a pagès, fins al punt que quan era adolescent fins i tot munyir les vaques de casa seva li feia una vergonya gairebé insuperable. No va ser fins anys després que va assumir del tot el seu passat i les seves arrels, fins al punt que va començar a interessar-se per la pròpia nissaga i és així que el llibre comença: amb el títol de la casa que havia estat del seu besavi al veïnat de Galliners, prop de Vilademuls. I per comprovar que tot el que explica fos rigorosament cert, fins i tot vaig anar no fa gaire a Galliners per trobar la placa que ell ens assegura que hi ha a la mateixa casa. O sigui, comença el llibre amb aquesta celebració dels seus avantpassats, sobretot del quadravi, l'avi del seu besavi, un home realment remarcable tal com descobriran els que llegeixin el llibre. I aquest repàs que l'autor fa dels seus avantpassats, dit sigui de passada, no fos cas que algú s'espanti, no té res a veure amb el primer capítol de les *Memòries* de Josep Maria de Sagarra –en què aquest autor parla dels seus, d'avantpassats– en el sentit que el capítol de Bardera no és ni massa llarg, ni gens esnobista, ni terminalment avorrit.

A partir d'aquí, Bardera explora, article rere article, els temes que ja hem comentat: la identitat, la vida i la percepció de l'entorn. Parla de l'homosexualitat tot partint d'una notícia que ha llegit al diari; parla del feminisme partint de la sèrie de dibuixos animats 'Els barrufets'; parla de com l'art, la literatura inclosa, ens pot ajudar a no donar per descomptat els prejudicis i creences que habitualment donem per descomptat cada dia sense ni pensar-hi; parla de com el mateix impuls energètic que portem dins i que ens pot enriquir si l'invertim en les idees i la cultura i fins i tot l'espiritualitat, pot esdevenir perillós si l'invertim exclusivament, aquest impuls, en coses com ara la moda o la necessitat

d'aprimar-nos; i també parla de com la cultura no s'ha de consumir –tal com s'estila tant avui en dia– sinó que hi és per gaudir-ne i participar-hi. I punt.

I com que, com tothom que escriu, té en l'escriptura una mena de vida paral·lela amb la vida del dia a dia, parla també de literatura: per exemple, ridiculitza la tendència actual de fer literatura per a certs grups tancats en concret: adolescents, gent gran, gais, dones... i defensa a ultrança la literatura que té una vocació universal, és a dir, que és per a tothom, i que pot ser perfectament tant la literatura de gènere com ara la ciència ficció o la novel·la negra, com pot ser perfectament literatura escrita per gais sobre gais, o per dones sobre dones, etcètera, però que no tracta cap grup com si fos un grup tancat, exclusiu.

Personalment, potser l'article que més m'agrada és el que es titula 'La crisi dels trenta', una crisi que jo vaig patir quan tenia 25 anys, i que consisteix en el pas de l'època en què creïem que les nostres vides podrien anar, potencialment, en qualsevol direcció, que encara hi havia prou temps per fer qualsevol cosa, a la fase en què ens adonem que les nostres vides ja van encarrilades si més no fins a un cert punt, i que les nostres possibilitats són molt més limitades del que ens pensàvem. És un article tan breu i contundent com qualsevol dels seus contes, tal com són, de fet, la major part dels articles que surten a 'Cal Ratoliu'.

De fet, en llegir aquest article sobre la crisi dels trenta, havia pensat que potser podria fer jo un article sobre la crisi dels seixanta fins que em vaig adonar, al cap de mig segon, que més valdria deixar-ho córrer.

'Cal Ratoliu': un llibre alhora autobiogràfic, filosòfic, divertit i sobretot, molt original.